

S O K F É L E .

3. Szám. Béts. Januárius 8-dikán. 1833

Emlékeztető Jegyzetek.

J a n u á r i u s .

5. Jan. — 1675. Türenne meg veri Türkheim mellett a' német Tsászár seregeit, tüzzel 's vassal dölja Rajna táját. Lajos Palatinus vérző szívvel látja Heidelbergi várából, mint égnek hamuvá virágzó falui 's városai, látja, mint válnak gyönyörű térei inség pusztáivá, felhevül, 's pár viadalra hívja méltó haragjában Türennét, hogy így gátot vetne a' púsztításnak: „Miólta szerentsém van a' Frantzia Királyt szolgálnom,“ így felelt Türenne, „csak 20,000 embert vezérelve ütközöm meg.“

6. Jan. — 1453. IV Fridrik Tsászár az Austriai Fejedelmeknek meg engedi, hogy ezentúl Fő Hertzegeknek neveztessenek. — 1806. A' Frantziák elhagyák Posonyt 's környékeit, a' hová az Austerlitz-i fegyver nyugvás következésében Davoust vezérjek alatt jöttek.

7. Jan. — 1745. Az Austriai seregek meg verik Ambergánál a' Frantziákat 's Bajorokat. — 1828. X Károly Frantzia Király eltörli a' politiai Generál directiót.

Feladás és Jutalom tétel.

Tagádhatalatlan dolog, hogy a' magyar hírlapok szerkeztetőjinek lehetetlen annyi munka mellett, a' mennyivel az ő ujságok szerkeztetése, t. i. átfordítása többnyire német nyelvből, még inkább a' hossz-as előadásokból kivonatok készítése, az Ujság levelek és tóldalékok correcturája, 's expeditiója 's a' t. együtt jár, még arra is ráérni, hogy minden új munkákat, kezdvén félívnyi versezeten felfelé 120, 150 's több ívnyi munkákig mind elolvassanak, 's a' szerzők kívánsága szerint illendően feldítsérhessenek. Tudva lévén azonban, hogy a' hírlapok szerkeztetői előfizetőik számát az által leginkább szaporíthatják, ha

Toldalék a' M. Kurírhoz.

a' hazában kijövő apró tseprő iratokat, valamint az Írományokat, Kőlteményeket, Szerzeményeket, és tudományos Munkákat is, ha szinte azokat nem olvasták is, a' hazának a' legjobb oldalról ajánlják, dítsérik, és minden kitelhető módon magasztalják. Ezek szerént: Tzélérányosnak tartjuk egy olly Repertorium ki dolgozására jutalmat tenni, mellyben minden esetre alkalmaztatható dítsérő formulák feltaláltassanak, az itt következő rubrikák szerént.

I. Versezetek. Ezeket dítsérni kell:

a) Fellengős járásokról, szellemekről, ketsokról, 's mivel lelkű koszorús szerzőik esmeretes tollaiknak belső betsek felől jót álló kezeskedéseikről. Hogy ha pedig ezek közül éppen egy vonás sem találtatnék fel a' verzesetben, akkor

b) a' tsinos horíték, a' szép nyomtatás, és tiszta fejér papiros, az atzélba metszett képek, és aranyos metszés legyen a' dítséret tárgya.— Illyen foglalatú Versezeteket dítsérő formulák kellenének mint egy 12, 15 számmal; ú. m. félívnyi verzesetre 10, egy ívnyire 15, két, három, négy ívnyi munkátskára 20, legfeljebb 30 sorból álló tiszta dítséret; Poétai nagyobb munkákra 50—100 sorból álló égig magasztalások.

II. Folyó irások, Sebkönyvek, Almanachok, és Románok. Ezekről mind azokat meg kell tartani, a' melyeket a' verzesetekről mondottunk, megjegyezvén még azokon kívül a' következőket is:

a. Minthogy az illyen iratokban dolog nem szokott lenni, dítsérni kell a' nyelvet; még pedig:

α) arról, hogy az eredeti leginkább német munkának minden szava hűségesen van általtéve magyarra; így p. o. mach' auf die Thür = tsináld fel az ajtót, 's a' t.

β) arról, hogy ha talán a' munka eredeti volna is,

a' nyelv mégis olyan, mint ha németből volna fordítva; így p. o. Oroszláné = eine Löwin.

b. Leginkább pedig lehet ajánlani a' munkát a' nagy lelkű Dámárol, ki azt *kegyes volt elfogadni*. Ez úttal a' kegyesnek nemzetségi származása, őseinek Árpád-kori vitésége, ön mivelt lelke 's a' t. 's a' t. nagy mezőt nyitnak a' ditséretre.

III. Orvosi Tudomány. Itt a' ditséret megszlik, a' szerént a' mint a' szerző homoeo — vagy allo — pathicus.

a. A' Homoeopathia, vagy mint magyarul hívják, *Hason szenv* bajnokai munkáit ditsérni kell: közönséges emberi értelmet feljül haladó, 's szinte a' tsudák országába felemelkedett theoriáikról. Meg kell említeni, hogy ez a' theoria nem tsak a' papiroson, mint holt betű, tökéletes, hanem az életben is tsalhatatlan. Fel lehet, mint szép kinézést a' jövendőkre, hozni, hogy minekutána Gyógyászaink egy milliomod résznyi tsepp milliomod részével is a' legszerentsésebb curákat teszik (ezt példákkal, 's pedig élő példákkal könnyű leszs bizonyítani), reménylenünk lehet, hogy rövid időn az orvosi szer egészen ki fog maradni a' gyógyításokból, és a' tsupa *akarát*, mint egykor Mesmer alatt, ismét patikai szerré változik. Akkor a' patikák — mint a' jövő életben a' has — eltöröltetnek; melly által a' Status sokat nyer az Ispotályokra nézve, — a' beteg nem leszs kéntelen ittze számra inni az infusumokat — és az ujjontz gyógyászok tudományok 's tapasztalások öregbítése kedvéért nem fogják külföldi egyetemekben vesztegetni a' hazában felszedett pénzt, minthogy akarataikat ben a' hazában is eléggé öregbíthetik. — Minden esetre ezt a' curát még a' mai állapotjában is lehet ajánlani a' hazának, ha egyébert

nem, már csak azért is, mert még nem tudjuk igazán miben áll.

b. Az Allopathia (talán jó leszsz *Hítón szenvnek* neveznünk, ha a Homoeopathia Hason szenv), védőit illendő leszsz dítserni azért: *először*, mert ők az újításokon nem kapkodnak, hanem a' mit nagy atyáiktól vettek, ugyan azt telyes épségében megtartják, az egy igazi orthodoxa curához ragaszkodván; *másodszor*, mert ők testi betegséget testi szerekkel kívánnak gyógyítani; *harmadszor* mert ők eszokban tartván amaz intést, *mindeneket meg próbáljatok!* egyszerre négy, öt féle orvosságot is ádnak a' betegnek, melyek közül ha egyik nem, a' másik bizonyosan használ; ritka lévén az az eset, a' mellyben egyik orvosság éppen ellenkező erejű legyen azzal, mellyet a' beteg ugyan akkor vett be, és a' melly gyógyított volna. Megkell említeni, hogy ha az allopathicusok elvétve homoeopathice gyógyítanak, például a' fagyott embert jéggel, 's a' t. ezt ők akaratjok ellen tsinálják, és ha tudnák mit tselekesznek, készebbek lennének halva hagyni a' hidegvettét, mint ön hitek ellen munkálkodni. *Vége* mint legnagyobb érdemét fel kell hozni az allopathiának, hogy az olly temérdek Gyógyszer árosokat táplál; 's pedig a' Statusnak több haszna van az ép 's egészséges pölgároknak jó állapotjokból, miat a' nyavalygók tengődtetéséből.

IV. Philosophia. Erre nézve semmi dítserő Formulákat nem fogadunk el, *először* azért, mert bizonyosok vagyunk benne, hogy 10 esztendő alatt csak egyszer sem lenne módunk azokat használni, írónknak, 's olvasónknak szelleme olly igen idegen lévén a' Philosophiától; *másodszor* azért, mert ha szinte történetből jönne is hazánkban világosságra valamely Philosophiai munka, hijjában ajánlanánk azt

akármely magasztalásokkal, minekutána hazánkfiak bírják, olvassák, és könyv nélkül tudják a' mindent ki merítő *Knigget*. — De ha mégis szükségünk találna egy ditsérő Formulára lenni: azt magunk is hirtelen elfogjuk készíteni, minthogy az csak ebből fog állani: *a' munka érthetetlen; és így szép.* — Ugyan ezen Rubrika alá teszszük a' *Mathesist* és *Physikát*, a' Természet tudományoknak nagyobb és szebb részével. Ezek helyett lásd: „II. Folyó irások, 'Sebkönyvek, Almanachok, és Románok.“

V. Törvény tudomány. A' katonai szellem kihunyásával — mint ezt egy hazai írónk megjegyzi — az ügyvédi szellem ébredvén fel hazánkfaiban, elannyira, hogy már ma a' hivatalos ügyvédökön kívül, ügyetlen *) ügyvédöink is nagy számmal vagynak: bizonyosan lehet reménylenünk, hogy ez utólsók Törvény tudományi iratokra adják magokat. Tzéljok az ilyen iratoknak az lévén, hogy az ügyvédök azokból pro et contra okoskodhassanak: látni való, hogy azok két értelműek fognak lenni. 'S ez az, a' mit egyedül lehet felhozni minden ilyen nemű iratok ditséretére. Ha valaki azt reménylven, hogy Magyar hazánkban, e' köz magyarosodás korában, Themis is magyar nyelven fog megszóllalni, a' *Corpus Jurist* magyarra fordítaná: arról ditséretül ezeket lehetne mondani:

a. A' magyar fordításban épen olyan fület sértő kitételek vannak, mint az eredetiben.

b. Hogy az ujonnan tsinált egyes szók nem csak tökéletesen kijelentik a' dolgot, mellyet jelenteniek kell, hanem egszersmind a' nyelv természete szerént is vannak készltve, vagy — a' mi még több — már

*) Életlen a' minnek még nints éle, de lehet; szinetlen, a' minnek nints színe, de lehet: így ügyetlen, a' kinek nints ügye (melyet védjen) de lehet.

szokásban is vannak sok törvény-'hatóságokban, p. o. lignatio = fázás, vagy fajzás.

VI. Ha még volna valamely névvel nevezendő Tudományos munka, a' mit mi nem esmernénk: annak is a' feljebbiek szerént illendő ditséretét bizodalommal elvárjuk.

Azokat, a' kik e' féle ditsérő formulák készítésére elég erőseknek érzik magokat, útasítjuk mint kulfőkre, mellyekből haszonnal merithetnek, minden kül és belföldi hirlapokra, és azokuak töldalékaira, mint minden ditsérő formulák kimerithetetlen forrásira. — A' Formulákat tsinosan leírva kérjük legfeljebb egy, két hét alatt szabad Postán hozzánk küldetni, hogy Sokfélénket azokkal ékesithessük.

Reménységünk lévén a' felől, hogy hazánknak író fiai, a' kedvező ítélet bizonyos megnyerése tekintetéből, minden sajtó alól vagy már kikerült, vagy rövid időn kikerülendő munkáikból több példányokkal fog-nak bennünket meg tisztelni: mi viszont a' formulák szerzőinek jutalmúl ajánlunk minden ollyas hibás nyomtatású, vagy rossz kötésű példányt, mellyet a' könyv-áros tőlünk az előfizetési árron által nem vesz. Mellyet, ha a' formula készítő Urak olvasni, vagy megtartani nem óhajtanának, a' Fűszerszámos kereskedőknek haszonnal általengedhetnek. — Jutalmúl vehetik és nézhetik a' formulák szerzői azt is, a' mit ezennel megígérünk, hogy neveiket a' Formulák alatt mindég kinyomtatattjuk, vagy igazi műveltekben, p. o. *Tollagi*, vagy meg kurtitva, p. o. *Lagi*; vagy pedig a' szerént, a' mint azt ők magok, ön ízlésekhez képest valamely szép névvel kívánják feltserélni; p. o. *Zöldligethy Július*, vagy *Ró'savölgyi Eduárd*, *Saskőy Gyula*, vagy *Liliomhegyi Bertalan* 's a' t.

A p r ó s á g o k.

Februárius 18-dikán 1814-ben véres tsata volt Montereaunál, mellyet a' Vürtembergiek el foglaltak. Napoleon meg támadá őket, az ágyúkat maga személyesen igazgatá, 's azokat el sütni parantsolá. Füttyöltek az ellenség golyóbisai körülte, 's a' Katonák morogtak, hogy miért teszi ki magát annyira a' veszedelemnek? „Barátim! ne féltsetek — szólla hozzájok Napoleon — még nem öntetett meg az a' golyóbis, melly egemet találjon.“

Ezen szavak az Ágyúsok emlékében fennmaradtak. Montereaut a' Frantziák be vették, 's a' katonák egész elragadtatással hőldoltak újonnan Napoleonnak.

Az oroszlan megörült. Az állatok tomboltak örömben, tsak a' nyúl vonta el magát pannaszkodva rezgő bokrai közzé: „Hajh! — sóhajta — ép fővel is dühös állat volt; hát még mint bolond, mennyire fog bennünket kinozni!“

Te kis haragos — szólla a' szép de pajzánkodó Marihoz nagy Báltya — rosszúl jár az órad! Mitsoda! fel kiálta, hogy járna rosszúl Báltikám, hiszen minden órában igazitom.

Kényyére hevert egykor a' Hir Istenaszszonya a' fű buján nőtt szálai közt, nem ügyelve Hangtárogatójára, mellyet le pihentekor a' zöld fűbe maga mellé le eresztett, 's egy kigyó bele tsúszott. Sziszegni kezd ez, 's a' tárogató meg szóllalt.

„Meg öljem?“ Nem! szólla az Istenaszszony nem! hiszen hasznát vehetem.

Én vén ördög! miért? szólla tsípőre] tett kezekkel fütyölő urához sárkány hitvese. Ördög; hisz' e' még tsak mehet, de azt hogy *Vén* Istenemre mondom! el nem szenvedem.

Pista! jár utánnad Sári, fogadd el! — Kitsoda, én? azt a' gombostő fejút! — Igen, igen kis bohó! jobb egy tsiga, mint ha egy falat hús sints a' fazékban.

G y á s z h a n g o k.

El tűntek a' gyönyör ideálok
 Mellyeket az ifjú alkota,
 Bádjatt szemmel im a' parton állok
 A' reménytől el hagyattatva.
 Szemem tévedez a' nagy tengeren,
 Sajkát keresvén, melly által vigyen.

Mindég tsalnak földünk örömei,
 Bánat őket nyomban követi;
 Mérgesek az élet gyümöltsei,
 Boldog őket a' ki megveti!
 Mérget rejtnek szines boritékban,
 Mérget szórnak minden pillantatban.

Néha a' remény tündér tükrében
 Az Élet szebb színét láthatod —
 Boldogságodat sejtéd öleiben,
 De mint utánna nyilik karod:
 Katzag, 's el hágy azon pillantatban,
 'S magad állasz a' sirbóltzatban!

K é r d é s.

Ne mindég Rejtett szót. Mást is. Feleljen, kérem, a' Redactio erre:
 „Honnan jö ez a' szó?“ parányi.

Megfejtés: a' I és 2 Szám. Pest.